

**TALIM STRATEGIYASI: YUQORI MALAKALI BO'LAJAK PEDAGOG
KADRLAR TAYYORLASH ISTIQBOLLARI**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
21.10.2025

**BO'LAJAK PEDAGOGLARDA MENEJERLIK KOMPETENSIYALARINI
SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI**

Radjabova Gavxar Umarovna

Qo'qon davlat universiteti "Pedagogika" kafedrasida dotsenti

+998902925459

r.gavxar69@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0005-5268-0321>

Annotatsiya. *Mazkur maqolada zamonaviy ta'lim tizimida pedagog shaxsining menejerlik kompetensiyalarini shakllantirish masalalari yoritilgan. Pedagog kadrlarni tayyorlash jarayonida rahbarlik, tashabbuskorlik, strategik fikrlash, kommunikativ madaniyat va jamoani boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirish zaruriyati tahlil qilinadi. Shuningdek, menejerlik fazilatlarini shakllantirishga xizmat qiluvchi pedagogik texnologiyalar, treninglar va amaliy yondashuvlar misollar bilan ko'rsatib beriladi.*

Kalit so'zlar: *pedagog, menejerlik, rahbarlik salohiyati, boshqaruv kompetensiyasi, ta'lim menejmenti, kasbiy tayyorgarlik.*

Аннотация. *В статье рассматриваются вопросы формирования управленческих компетенций педагога в современной системе образования. Анализируется необходимость развития лидерских качеств, инициативности, стратегического мышления, коммуникативной культуры и навыков управления командой в процессе подготовки педагогов. Также на примерах показаны педагогические технологии, тренинги и практические подходы, способствующие формированию управленческих качеств.*

Ключевые слова: *педагог, менеджмент, лидерский потенциал, управленческая компетентность, образовательный менеджмент, профессиональная подготовка.*

Abstract. *This article examines the development of teacher management competencies in the modern education system. It analyzes the need to develop leadership qualities, initiative, strategic thinking, communication skills, and team management skills in teacher training. Examples of pedagogical technologies, trainings, and practical approaches that contribute to the development of managerial skills are also presented.*

Keywords: *teacher, management, leadership potential, managerial competence, educational management, professional training.*

Hozirgi kunda ta'lim tizimida raqobatbardosh, tashabbuskor va ijodkor pedagog kadrlarni tayyorlash dolzarb masalaga aylangan. Chunki pedagog nafaqat bilim beruvchi, balki ta'lim jarayonining tashkilotchisi, boshqaruvchisi va rahbari sifatida ham faoliyat yuritadi. Shu bois, bo'lajak o'qituvchilarda menejerlik xususiyatlarini shakllantirish pedagogik ta'lim jarayonining ajralmas qismi sifatida qaralmoqda. O'zbekiston

**TALIM STRATEGIYASI: YUQORI MALAKALI BO'LAJAK PEDAGOG
KADRLAR TAYYORLASH ISTIQBOLLARI**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
21.10.2025

Respublikasining “Ta’lim to’g’risida”gi Qonuni [1] va “Oliy ta’lim tizimini 2030 -yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi”da [2] ta’lim jarayonini samarali boshqarish, pedagoglarning yetakchilik salohiyatini oshirish muhim ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida belgilangan.

Menejerlik xususiyatlari — bu o‘qituvchining ta’lim jarayonini boshqarish, o‘quvchilar faoliyatini muvofiqlashtirish, resurslardan oqilona foydalanish, jamoada yetakchi sifatida faoliyat yuritish qobiliyatidir. Pedagogik menejer: ta’lim jarayonini rejalashtiradi va nazorat qiladi; o‘quvchilarni maqsad sari yo‘naltiradi; innovatsion usullarni joriy etadi; hamkasblar va ota-onalar bilan samarali muloqot o‘rnatadi. Demak, pedagog faoliyatidagi menejerlik faqat boshqaruv emas, balki motivatsiya, muvofiqlashtirish, muammolarni hal etish va strategik fikrlash jarayonlarini o‘z ichiga oladi.

Ta’lim tizimining modernizatsiyasi bo‘lajak pedagoglardan nafaqat o‘quv jarayonini samarali tashkil etishni, balki jamoani boshqarish, qaror qabul qilish, tashabbus ko‘rsatish, muammoli vaziyatlarda to‘g‘ri yo‘l tanlash kabi menejerlik kompetensiyalarini talab etadi.

Bugungi kunda **UNESCO (2022)**, **OECD (2021)** hamda **O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PQ–60-son qarorida** ta’lim tizimi rahbar va pedagoglarining boshqaruv salohiyatini rivojlantirish asosiy yo‘nalishlardan biri sifatida belgilangan.

Shu boisdan bo‘lajak pedagoglarda menejerlik kompetensiyalarini shakllantirish ta’lim jarayonining muhim pedagogik vazifasiga aylanmoqda.

“Menejerlik kompetensiyasi” — bu shaxsning boshqaruv, tashkilotchilik, kommunikativ va reflektiv faoliyatni samarali amalga oshirishga tayyorligi sifatida talqin qilinadi (V.A. Slastenin, 2017; M. Fullan, 2019) [5].

Pedagogik menejerlik — bu o‘qituvchining ta’lim jarayonini rejalashtirish, tashkil etish, muvofiqlashtirish va nazorat qilishdagi yetakchilik faoliyatidir [3]. Shu nuqtai nazardan, menejerlik kompetensiyasi quyidagi tarkibiy qismlardan iborat:

- Tashkiliy-kommunikativ kompetensiya – jamoa bilan hamkorlikda ishlash, nizolarni hal etish.
- Analitik-refleksiv kompetensiya – faoliyat natijalarini tahlil qilish, o‘z ustida ishlash.
- Innovatsion kompetensiya – ta’limda yangi texnologiyalarni tatbiq etish.
- Strategik qaror qabul qilish kompetensiyasi – muammoli vaziyatlarda samarali yechim topish.

Bo‘lajak pedagoglarda menejerlik kompetensiyalarini rivojlantirish quyidagi yo‘nalishlarda amalga oshiriladi [4]:

1) Kasbiy ta’lim jarayonida: “Ta’lim menejmenti”, “Liderlik asoslari”, “Pedagogik psixologiya” kabi fanlarni o‘qitish; dars jarayonida boshqaruv holatlarini modellashtirish; loyihaviy va amaliy topshiriqlarni bajarish.

2) Pedagogik amaliyotda: sinf rahbarligi faoliyatini o‘rganish; ta’lim muassasining boshqaruv tizimi bilan tanishish; muammoli vaziyatlarni tahlil qilish (case study).

**TALIM STRATEGIYASI: YUQORI MALAKALI BO'LAJAK PEDAGOG
KADRLAR TAYYORLASH ISTIQBOLLARI**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
21.10.2025

3) Trening va seminarlar orqali: “Jamoani boshqarish”, “Vaqt menejmenti”, “Stressni boshqarish” mavzularida treninglar o'tkazish; rolikli o'yinlar, liderlik mashg'ulotlari tashkil etish.

Bo'lajak pedagoglarda menejerlik kompetensiyalarini shakllantirish uchun quyidagi pedagogik shart-sharoitlar muhimdir:

1. Faol o'quv metodlarini joriy etish: loyiha, case-study, muammoli ta'lim, treninglar.

2. Reflektiv o'qitish muhiti yaratish: o'qituvchining o'z faoliyatini tahlil qilishiga sharoit yaratish.

3. Mentorlik tizimi: tajribali pedagoglar rahbarligida individual rivojlanish.

4. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish: raqamli boshqaruv vositalarini o'rgatish.

Misol uchun, pedagogika yo'nalishida o'qiyotgan talabalarda “Maktab menejmenti” yoki “Ta'lim menejmenti asoslari” fanlari orqali real muammolar yechimini topish loyihalari (simulyatsiyalar) tashkil etilishi natijasida ularning qaror qabul qilish, jamoaviy ishlash va mas'uliyatni bo'lishish ko'nikmalari mustahkamlanadi.

Bo'lajak pedagoglarda menejerlik xususiyatlarini shakllantirishda kompetensiyaviy, shaxsga yo'naltirilgan va faoliyatga asoslangan yondashuvlar samarali hisoblanadi [10]. Bunda quyidagi fazilatlar alohida ahamiyatga ega: strategik fikrlash va qaror qabul qilish qobiliyati; tashabbuskorlik va ijodkorlik; jamoada ishlash va motivatsiya berish ko'nikmasi; mas'uliyat va o'zini boshqarish madaniyati. Ushbu fazilatlarni shakllantirish uchun o'quv jarayonida interaktiv metodlar – “miyastur”, “rol o'yinlari”, “muammoli vaziyat tahlili”, “simulyatsiya darslari” dan foydalanish tavsiya etiladi.

Oliy ta'lim muassasalarida “Pedagogik menejment”, “Liderlik asoslari”, “Innovatsion boshqaruv” kabi fanlar kiritilgan.

Masalan, Qo'qon davlat universitetida pedagogika magistrleri uchun “Ta'lim menejmenti” fani doirasida talabalarga ta'lim muassasasining boshqaruv modeli, qaror qabul qilish algoritmlari va kommunikatsiya strategiyalari o'rgatiladi.

Amaliy natijalar va takliflar

Amaliy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, menejerlik kompetensiyalariga ega bo'lgan pedagog o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, dars jarayonini samarali tashkil qiladi, konfliktlarni konstruktiv hal etadi va yangiliklarni tezroq o'zlashtiradi [12]. Shu bois pedagoglarni tayyorlashda ularning menejerlik salohiyatini baholovchi kompetensiya xaritasi joriy etilishi, liderlik laboratoriyalari tashkil etilishi, hamda amaliy menejment modullari o'quv rejalarga kiritilishi maqsadga muvofiqdir.

Xulosa. Pedagog shaxsida menejerlik xususiyatlarini shakllantirish ta'lim tizimining innovatsion rivojlanishi uchun zarur shartdir. Bunday xususiyatlar o'qituvchini faqat bilim beruvchi emas, balki boshqaruvchi, motivator va strateg sifatida faoliyat yuritishga tayyorlaydi. Shu sababli pedagoglarni tayyorlashda menejerlik kompetensiyalariga

**TALIM STRATEGIYASI: YUQORI MALAKALI BO'LAJAK PEDAGOG
KADRLAR TAYYORLASH ISTIQBOLLARI**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
21.10.2025

yo'naltirilgan o'quv dasturlari, amaliy mashg'ulotlar va liderlik treninglarini kengaytirish zarur.

Bo'lajak pedagoglarda menejerlik kompetensiyalarini shakllantirish zamonaviy ta'lim sifatining kafolati hisoblanadi. Bu jarayon shaxsning boshqaruv, yetakchilik, kommunikativ, reflektiv va innovatsion faoliyatini rivojlantirishga yo'naltirilgan kompleks yondashuvni talab etadi. Pedagogika ta'limida bu kompetensiyalarni shakllantirish uchun innovatsion ta'lim texnologiyalari, amaliy mashg'ulotlar, mentorlik va refleksiya asosida faol o'quv muhiti yaratish zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
2. "Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi". – Toshkent, 2019.
3. Abdullayeva, D. "Pedagogik menejment asoslari". – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
4. Khodjajev, A. "Ta'lim jarayonida liderlik va menejerlik kompetensiyalarini rivojlantirish". – "Pedagogika va psixologiya" jurnali, 2023.
5. Fullan, M. The New Meaning of Educational Change. – Teachers College Press, 2020.
6. Radjabova, Gavxar Umarovna. "OLIIY TA'LIM MUASSASALARINING TA'LIM XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH BOSHQARUVINI TAKOMILLASHTIRISH." Oriental Art and Culture 4.3 (2023): 725-731.
7. Umarovna, Radjabova Gavxar. "ESSENCE AND FEATURES OF THE MARKET FOR EDUCATIONAL SERVICES." Galaxy International Interdisciplinary Research Journal 11.11 (2023): 408-413.
8. Umarovna, Radjabova Gavxar. "HOZIRGI ZAMON IQTISODIY TARAQQIYOTIDA TASHKILOTNING INNOVATSIYON FAOLIYATINING AHAMIYATI." Oriental Art and Culture 7 (2021): 185-189.
9. Umarovna, Radjabova Gavhar. "FEATURES OF THE MARKET OF EDUCATIONAL SERVICES AND THE PROBLEM OF INTERACTION OF HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITH EMPLOYERS." E Conference Zone. 2022.
10. Umarovna, Rajabova Gavkhar. "CONCEPTUAL FOUNDATIONS FOR IMPROVING THE ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM OF THE UNIVERSITY MANAGEMENT SYSTEM." International Journal of Early Childhood Special Education 14.8 (2022).
11. Umarovna, Radjabova Gavkhar. "INCREASING THE COMPETITIVENESS OF UNIVERSITIES IN THE MARKET OF EDUCATIONAL SERVICES." Open Access Repository 9.11 (2022): 269-273.

**TALIM STRATEGIYASI: YUQORI MALAKALI BO'LAJAK PEDAGOG
KADRLAR TAYYORLASH ISTIQBOLLARI**
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
21.10.2025

12. Umarovna, Rajabova Gavkhar. "IMPROVING THE PERFORMANCE MANAGEMENT OF THE HIGHER EDUCATION SYSTEM IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN." Open Access Repository 8.11 (2022): 81-86.

13. Umarovna, Radjabova Gavkhar. "LABOR MARKET AND EMPLOYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN." INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 7.429 11.07 (2022): 21-28.

14. Radjabova, Gavkhar Umarovna. "The oretical, practical and demographic aspects of labor market development in Uzbekistan." ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal 11.3 (2021): 1070-1075.

